

MAKTABGACHA TA'LIM YO'NALISHI TALABALARIDA KASBIGA BO'LGAN QIZIQISHNI SHAKLLANTIRISH.

Rashidova Dildora Mansur qizi

O'zbekiston-Finlandiya pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim kafedrası assistenti

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalarida o'z kasbiga bo'lgan qiziqishni shakllantirish va uning ahamiyati, kasbga qiziqishni shakllantirishning asosiy yo'nalishlari, bugungi kunda uzluksiz ta'lim tizimida kasb tanlashda shaxsning qiziqishini inobatga olish haqida aytib o'tilgan.

Kalit so'zlar: kasb, kasbga qiziqish, talaba, maktabgacha ta'lim, shakllantirish, yo'nalishlar, uzluksiz ta'lim.

Ma'lumki, har qanday jamiyatning ravnaqi, ijtimoiy, siyosiy, iqtisodiy barqarorligi, fuqarolarining aqliy va axloqiy salohiyatini yuksak darajada rivojlanganligiga bog'liq. Jamiyatimizning ma'naviy yangilanishida, ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini shakllantirishda jahon hamjamiyatiga qo'shilishini ta'minlaydigan demokratik huquqiy davlat qurish kadrlar tayyorlashning milliy masalasi ustuvor mezon sifatida muhim rol o'ynaydi. Ta'lim sohasida amalga oshirilayotgan islohotlar bilimdon, mustaqil fikrlovchi, ijodiy izlanuvchi, yuqori malakali, madaniyatli, turli sohalar bo'yicha etuk mutaxassis kadrlarni tayyorlashga qaratilgan. Bu vazifani hal qilishda yoshlarni to'g'ri kasb tanlashga yo'llash, ularga to'g'ri maslahatlar ko'rsatish va o'z ijodiy qobiliyatlari darajasidagi kasbni egallashlari uchun shart-sharoit yaratish lozim. O'zbekiston Respublikasining ijtimoiy – iqtisodiy taraqqiyotini ta'minlovchi, shaxs, jamiyat va davlatning iqtisodiy, ijtimoiy, ilmiy – texnikaviy va madaniy ehtiyojlarini qondiruvchi ustivor soha – bu uzluksiz ta'lim bo'lib, u kadrlar tayyorlash tizimining asosi hisoblanadi.

Uzluksiz ta'lim ijodkor, ijtimoiy faol, ma'naviy boy shaxs shakllanishi va yuqori malakali raqobatbardosh kadrlar ildam tayyorlanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratadi.

Uzluksiz ta'lim tizimining faoliyat olib borishi davlat ta'lim standartlari asosida turli darajalardagi ta'lim dasturlarining izchilligi asosida ta'minlanadi. Talabalarni kasbga qiziqtirish ilk kasbiy madaniyat elementlarini o'zlashtirishni taqozo etadi. Kasbiy madaniyatda hamisha uni shakllantiruvchi ma'naviy asos mujassam bo'ladi va u g'oyalar, bilimlar, inson maqsadlarining ramziy ifodasidir. G'oyasiz, bilimsiz,

maqsadsiz, kasbiy madaniyat ham shakllanmaydi. Ma'naviy madaniyat mahsuli esa moddiy shakldagina o'z ifodasini topadi, shu tarzda moddiylashadi va ijtimoiy, kasbiy faoliyatga ko'chadi. Kasb madaniyati mohiyatini aniqlashtirib, aytish mumkinki, kasb madaniyatining har qanday tashqi ifodalanishini insonning rivojlanish yoki kamoloti darajasini ko'rsatadi.

Maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalari kelajakda bolalar tarbiyasi va ta'limi bilan shug'ullanishi kerak bo'lgan mutaxassislar sifatida o'z kasblariga bo'lgan qiziqishni shakllantirish juda muhimdir. Bu qiziqish talabalar uchun nafaqat o'qish jarayonida muvaffaqiyatga erishish, balki kelajakda professional faoliyatda ham muvaffaqiyat qozonish uchun zarurdir. Kasbga qiziqish — bu har bir individning o'z faoliyatiga nisbatan ijobiy, mas'uliyatli va ishtiyoq bilan munosabatda bo'lishini ta'minlovchi omil. Kasbga qiziqishning ahamiyati nafaqat shaxsiy rivojlanishda, balki jamiyat va iqtisodiyot uchun ham juda katta rol o'ynaydi. Xususan, maktabgacha ta'lim sohasida bu qiziqish talabalarning kelajakdagi pedagogik faoliyatlarida muvaffaqiyatga erishishlari uchun zarurdir. Kasbga qiziqish, talabalar uchun o'zining kelajakdagi faoliyatiga nisbatan ijobiy qarashni shakllantiradi. Maktabgacha ta'lim yo'nalishidagi talabalar uchun bu qiziqish, birinchi navbatda, bolalar bilan ishlashga bo'lgan mehmi va ularni tarbiyalashdagi mas'uliyatni anglashni ta'minlaydi. Ularning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish, yangi pedagogik texnologiyalarni o'rganish va amaliy ishlarni bajarish uchun kuchli motivatsiya yaratadi. Kasbga bo'lgan qiziqish, birinchi navbatda, shaxsning motivatsiyasini kuchaytiradi. Agar inson o'z kasbga qiziqsa, u o'z ishini to'liq va ehtiros bilan bajaradi. Bu maktabgacha ta'limda ishlovchi pedagoglar uchun bolalarga ta'lim berish va tarbiyalash jarayonida yanada samarali natijalar olishga olib keladi. Qiziqish va ishtiyoq, talabalarni yangi pedagogik uslublar, texnologiyalar va metodlarni o'rganishga undaydi, shu orqali ularning kasbiy malakasi oshadi. Kasbga bo'lgan qiziqish, shuningdek, professional o'sishning asosiy manbasidir. Qiziqishni doimiy ravishda oshirib borish, yangi bilim va ko'nikmalarni egallashga olib keladi. Maktabgacha ta'lim yo'nalishidagi talabalar uchun bu, o'z kasbga bo'lgan yuqori darajadagi e'tibor va ehtiros ularning kelajakdagi pedagog sifatida muvaffaqiyatli faoliyat yuritishlarini ta'minlaydi. Maktabgacha ta'lim tizimida kasbga qiziqish talabalarni pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirishga yordam beradi. Talaba, o'zining kasbini sevgan holda, bolalarning psixologik va pedagogik ehtiyojlarini tushunadi, ularni tarbiyalashda ijodiy yondoshuvlar qo'llaydi. Kasbga bo'lgan qiziqish, shuningdek, bolalar bilan ishlashdagi qat'iyatni oshiradi va pedagogning o'z faoliyatida muvaffaqiyatga erishishiga ko'maklashadi. Maktabgacha ta'lim tizimi doimiy

ravishda o'zgarib turadi. Yangi ta'lim texnologiyalari, o'quv dasturlari va pedagogik metodlar joriy etilmoqda. Kasbga bo'lgan qiziqish, pedagoglarni bu o'zgarishlarga moslashishga undaydi. Shunday qilib, qiziqish nafaqat bilim olishni, balki o'rganilgan bilimlarni amalda qo'llashni ham osonlashtiradi.

Kasbga qiziqishni shakllantirishning asosiy yo'nalishlari

1. Kasbga nisbatan to'g'ri tushunchani shakllantirish

Talabalar, maktabgacha ta'lim tizimi va uning ahamiyatini to'liq anglab etishlari lozim. Ular uchun kasbning nafaqat pedagogik jihati, balki ijtimoiy, axloqiy va madaniy ahamiyatini ham tushunish muhimdir. Shuningdek, bolalar bilan ishlashning mas'uliyatini, hamda pedagog sifatida professional mehnatning qadrini his qilish zarur.

2. Praktik tajriba va amaliyotning oshirilishi

Talabalar amaliy ishlar orqali kasbga bo'lgan qiziqishini yanada mustahkamlashlari mumkin. Kollej yoki universitetda tashkil etiladigan amaliy mashg'ulotlar, bolalar bog'chalarida o'tkaziladigan amaliyotlar talabalar uchun nazariy bilimlarini hayotga tatbiq etish imkoniyatini yaratadi. Shu bilan birga, talabalar, pedagogik faoliyatdagi real sharoitlar bilan tanishib, o'z kasbiy mahoratini rivojlantiradilar.

3. Pedagogik va psixologik bilimlar asosida kasbga yo'naltirish

Maktabgacha ta'lim tizimida ishlash uchun talabalar pedagogik va psixologik bilimlarga ega bo'lishi zarur. Bu bilimlar orqali ular bolalarning psixologik xususiyatlarini, ehtiyojlarini va qobiliyatlarini tushunishlari mumkin. Kasbga nisbatan qiziqishni shakllantirishda psixologik yondashuvlar yordamida talabalarni o'z mehnatlariga nisbatan ijobiy munosabatda bo'lishga undash muhimdir.

4. Ilhomlantiruvchi yetakchilar va motivatorlar

Kasbga bo'lgan qiziqishni shakllantirishda tajribali pedagoglarning, yetakchilarning va motivatorlarning roli juda katta. Talabalar o'zlariga o'rnak oladigan, o'zining kasbiy yuksalishida muvaffaqiyatga erishgan kishilarni ko'rib, o'zlarining kelajakdagi maqsadlari haqida o'ylashlari mumkin. Motivatorlar, shuningdek, talabalarni kasbiy jihatdan rivojlantirish, ularga qiziqarli ishlar va loyihalar orqali ilhom berishlari mumkin.

5. Ijtimoiy va madaniy faoliyatlar orqali kasbga qiziqishning oshirilishi

Talabalar ijtimoiy tadbirlarda faol ishtirok etishlari, maktabgacha ta'lim sohasida turli madaniy va ilmiy tadbirlarni o'tkazishlari orqali kasbga bo'lgan qiziqishini oshiradilar. Turli konferensiyalar, seminarlar va treninglar talabalarni professional faoliyatga tayyorlashda yordam beradi

Xulosa. Maktabgacha ta'lim yo'nalishidagi talabalar kasbiga bo'lgan qiziqishni shakllantirish, nafaqat o'quv jarayonini samarali tashkil etishga, balki kelajakdagi pedagogik faoliyatning muvaffaqiyatli bo'lishiga ham xizmat qiladi. Talabalar, kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va ularni yangi pedagogik yondashuvlar bilan tanishtirish orqali, o'z kasblariga qiziqishlarini oshirib, o'zlarini muvaffaqiyatli pedagoglar sifatida rivojlantiradilar. Jamiyatda kasblarga qo'yiladigan ijtimoiy talablar muntazam ravishda o'zgarib borishi, ularni pedagogik yondoshib, fanlar mazmuniga singdirib borish lozim bo'ladi. Metodik jihatdan integrativlik talabalarda kasbga doir tushuncha, tasavvurlarni shakllantirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. 8 may 2019 yil PQ-4312
2. G'oziyev E., Mamedov K. Kasb psixologiyasi. – T.: O'zMU, 2003. – 14 b
3. Yusupova F.I. O'quvchilar individual tayyorgarligini amalga oshirishning pedagogik-psixologik jihatlari. "Xalq ta'limi" jurnali. 2005. No5. – 90-93-b.
4. Муслимов Н.А., Муллахметов Р.Г. Касб танлашга тайёрлаш. – Т.: "IQTISOD – MOLIYA", 2007. – 205 б.
5. Akramova, D. (2022). BO'LAJAK PEDAGOG-PSIXOLOGLARNING MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDAGI FAOLIYATI. Science and innovation, 7(B8), 322-326.
6. www.ziyonet.uz